PAŃSTWOWY
TEATR LALKI
i AKTORA
im. H. CH. ANDERSENA
w LUBLINIE

FARFURKA KROLOWEJ BONY

ANNA ŚWIRCZYŃSKA

Oto Małgorzata — przekupka z krakowskiego Rynku, ciotka Szymona Donicy, znakomitego rzemieślnika i krakowskiego majstra. Szymon pokochał dwórkę królowej Bony, piękną Agatkę, a o dziejach ich miłości opowiada sztuka Anny Świrszczyńskiej „Farfurka królowej Bony". Przedstawienie, będące barwną, muzyczną śpiewogrą, odgrywają na Rynku krakowscy żacy inscenizując włoskimi marionetkami historię Agatki i Szymona.

Lalki i dekoracje do sztuki zaprojektował Adam Kilian — znany w kraju i za granicą scenograf i plastyk.

Rzadko na świecie bywa,
że miłość jest szczęśliwa.
Kto poznał to kochanie,
ten wzdychać nie przestanie.

Lecz choć nas los oddali,
będziemy się kochali —
i w sercu nam zostanie,
to wielkie miłowanie.

ANNA ŚWIRSZCZYŃSKA

7 lutego 1979 roku autorka „Farfurki królowej Bony", Anna Świrszczyńska, obchodziła 70 rocznicę urodzin.

Poetka, autorka sztuk scenicznych, słuchowisk radiowych, widowisk telewizyjnych debiutowała w roku 1936 zbiorem utworów zatytułowanych „Wiersze i proza". Anna Świrszczyńska jest autorką ponad 30 książek dla dzieci i młodzieży oraz licznych sztuk scenicznych realizowanych w całym kraju. Są to, między innymi: „Strzały na ulicy Długiej", „Pan Twardowski", „Orfeusz", „Hefajstos", „Farfurka królowej Bony". W swym bogatym dorobku posiada również liczne zbiory poezji („Budowałam barykadę", „Czarne słowa", „Jestem baba", „Szczęśliwa jak psi ogon").

Najdłużej, bo od roku 1945, związana jest z Krakowem. Urok miasta — wąskie uliczki, zabytkowe kamienice, niespotykana gdzie indziej atmosfera Rynku i Sukiennic przywodzą na myśl dawne dzieje, przywołane w widowisku muzycznym osnutym na wydarzeniach z XVI wieku pt. „Farfurka królowej Bony". W repertuarze teatrów dla dzieci i młodzieży jest to jedna z najbardziej popularnych pozycji powojennych. Wznawiana była, między innymi: w Krakowie z okazji sześćsetlecia Uniwersytetu Jagiellońskiego a także wystawiana w Warszawie na otwarcie Pałacu Kultury i Nauki. W operetkowej wersji dla dorosłych grana była z wielkim powodzeniem w Szczecinie i Gliwicach. Przedstawienie w lubelskim Teatrze im. H. Ch. Andersena to kolejna realizacja utrzymującej się ponad dwadzieścia lat w repertuarze sztuki.

Anna Świrszczyńska napisała wiele innych sztuk lalkowych, z których ogromną popularność i powodzenie zdobyła bajka wschodnia pt. „Tygrys tańczy dla Szu-hin". Wystawiały ją prawie wszystkie teatry lalkowe w Polsce.

Następna pozycja lalkowa w dorobku poetki, sztuka dla młodzieży pt. „Hefajstos" była grana przez poznański teatr „Marcinek" w Jugosławii, uzyskując pierwszą nagrodę na międzynarodowym festiwalu w Zagrzebiu, ponadto we Włoszech, w Danii i w Czechosłowacji.

Obok sztuk scenicznych dla teatrów lalkowych napisała Świrszczyńska wiele książek dla dzieci i młodzieży; historyczną powieść „Arkona", którą wydano również w Jugosławii, powieść japońską „Przygody w krainie chryzantem", bajki wschodnie „Cudowna broda Szacha". Znane są najmłodszym czytelnikom jej zbiory krótkich wierszowanych opowiadań historycznych, jak „Opowieści dawnej treści", „Rogaliki króla Jana", „Paź królowej Barbary" i inne.

Utwory dla dzieci Anny Świrszczyńskiej były tłumaczone na język niemiecki, serbski, czeski i rosyjski.

Poetka jest laureatką wielu nagród i wyróżnień, wśród nich Nagrody Prezesa Rady Ministrów za całokształt twórczości dla dzieci i młodzieży.

W oktawę Bożego Ciała za Leszka Czarnego w czasie processyi po rynku krakowskim, wpadli do miasta Tatarzy. Wtem od Wiślnej ulicy ukazał się młodzian z czerwoną chorągwią i wzywał lud do obrony. Był to włóczek (flis) ze Zwierzyńca i pociągnął za sobą tłumy, a zgromiwszy wroga, wrócił na czele zwycięskich hufców w stroju zabitego tatarskiego chana i na jego bachmacie. Za czyn ten król udzielił włóczkom (flisom) przywilej, mocą którego, począwszy od miejsca zwanego Przystań, nikomu oprócz nich, nie wolno było spuszczać drzewa na Wiśle; a nadto, dawano im corocznie dwie beczki soli z Wieliczki na suche dni. Pamięć tego czynu przechowuje dotąd obrzęd gdy w każdą oktawę Bożego Ciała po processyi Maryjackiej, jeden z włóczków na drewnianym koniu, w tatarskim odzieniu, przypada od Zwierzyńca ku miastu, harcuje między cisnącym się dookoła niego ludem, i na pamiątkę tatarskiego napadu, włosiem wypchaną pałką tłumy rozgania, a uzyskawszy tu i ówdzie jaki pieniężny datek, z dobrowolnym niby haraczem wraca do domu.

Wieże dwie (nierównej wysokości) kościoła Panny Maryi w rynku budowali dwaj bracia budowniczowie i współzawodnicy. I tu jak w wielu kościołach zagranicznych, powtarza się legenda, że młodszy, widząc iż starszemu nie wyrówna, utopił nóż swój w piersi brata, gdy byli obaj na wieży; z żalu jednak po dopełnionej zbrodni i sam się także przebił. Nóż ten wisi dotąd przybity na łańcuszku w Sukiennicach, starożytnym gmachu w rynku.

PRZYSŁOWIA

W Zygmunta dzwonią (nazwa dzwonu w katedrze na Wawelu) — znaczy tyle co: wielkie święto, uroczystość.
Zaś ubiór wykwintny zwano: Strojem od wielkiego dzwonu.
Gdy zadzwonią w Zygmunta na Boże Narodzenie, to słychać aż do Wielkiejnocy. (Wieś Wielkanoc odległa o 3 mile od Krakowa).

Kraków pan, Warszawa matka, Lublin siostra.

Gdańska gorzałka, Toruński piernik, — Krakowska panna, Warszawski trzewik.

Gęba jak Floryańska brama.

Wysoki jak wieża Maryacka.

Państwowy Teatr Lalki i Aktora im. H. Ch. Andersena, Lublin, ul. Klonowica 1, tel. 216-28.
Dyrektor — Mieczysław Ciesielski
Kierownik artystyczny — Włodzimierz Fełenczak

Anna Świrszczyńska
„FARFURKA KRÓLOWEJ BONY"

reżyseria — Włodzimierz Fełenczak
scenografia — Adam Kilian
muzyka — Mieczysław Mazurek
asystent reżysera — Fred Kosmala
plastyka ruchu — Jerzy Kamiński

OBSADA:

Królowa Bona — Maria Perkowska
Król Zygmunt — Fred Kosmala
Agatka — Małgorzata Ejsmund-Lutomska
Szymon Donica — Andrzej Ludwik Jóźwicki
Anulka — Alina Sternik
Urszulka — Regina Załuska
Beatka — Irmina Praszyńska (adept)
Stańczyk — Janusz Fifowski
Małgorzata — Regina Załuska
Królewicz — Konstanty Rożek
Poseł — Marian Kłodnicki
Żacy, przekupki — Małgorzata Ejsmund-Lutomska, Maria Perkowska, Irmina Praszyńska, Alina Sternik, Regina Załuska, Andrzej Ludwik Jóźwicki, Fred Kosmala, Marian Kłodnicki, Konstanty Rożek.
Inspicjent — Konstanty Rożek

Kierownik techniczny — Wacław Rzechowski
Lalki i dekoracje wykonały pracownie PTLiA w składzie: Regina Daniel, Barbara Jarosławska, Anna Pilarska, Apolonia Siroń, Karol Karwowski, Kazimierz Klimek, Marian Mika, Paweł Pietraś, Wacław Rzechowski
Światło i dźwięk — Zbigniew Olender, Andrzej Sztejman, Roman Wrzos
Obsługa techniczna sceny — Ryszard Drozd, Stanisław Jawron, Adam Kurusiewicz
Opracowanie programu — Włodzimierz Fełenczak, Jadwiga Leonkiewicz
Opracowanie graficzne — Adam Kilian

WDK Lublin 455/79 1000 M-5